

مالیات کربن و تأثیر آن بر اقتصاد کشورها

نویسندگان:

دکتر سید نصیب‌الله دوستی مطلق

دکتر سید مهدی آریان پور

دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

مرکز انتشارات راهبردی

تهران - بهار ۱۳۹۹

سخن ناشر

دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی به عنوان سازوکاری علمی و سازمانی در توسعه ادبیات راهبردی و آموزش مدیران عالی کشور در حوزه مسائل راهبردی، دفاعی و امنیتی، با بهره‌گیری از بنیان‌ها و نظریه‌های بومی، در صدد تدوین راهبردهای تعالی‌بخش به منظور تحقق اهداف منبعث از رسالت و مأموریت علمی خویش است.

این دانشگاه و پژوهشگاه از مراکز علمی کلیدی و حساس در عرصه مسائل راهبردی است که از بدو تشکیل و راه‌اندازی آن پس از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی در صحنه آموزش مسائل دفاعی امنیتی به منظور کادرسازی متناسب با اهداف مقدس جمهوری اسلامی در سطوح عالی کشوری و لشکری پیش‌قدم بوده و وظیفه خطیر خود در جهت آموزش فرماندهان و مدیران عالی‌رتبه کشور را سرلوحه تمامی برنامه‌ها قرار داده است.

این امر هنگامی مهم‌تر می‌نماید که در حوزه پژوهشی و عمیق به پیرامون کشور، منطقه و جهان داشته باشیم؛ چراکه با ظهور تهدیدات نوین در عرصه بین‌الملل، لزوم داشتن چنین کانونی برای به هنگام نگاه داشتن مدیران عالی فرماندهان نظامی کاملاً ملموس خواهد بود. از سوی دیگر ایده ایجاد تمدنی بزرگ موجب می‌شود تا این تلاش و تعهد موجب توسعه همکاری‌ها و ترغیب سازمان‌هایی گردد که برای پیرامون این هدف متعالی و ایجاد تحول در برنامه‌ها و فعالیت‌ها تولید و توزیع ادبیات راهبردی را بر عهده دارند.

با نگرش به این رویکرد و اهمیت موضوع، لزوم تولید و توزیع ادبیات راهبردی در دانشگاه و پژوهشگاه که ماحصل تلاش اساتید و فرهیختگان متخصص در علوم راهبردی و دانش‌آموختگانی است که با نهایت تلاش و کوشش مدت‌زمان مفیدی از دوران زندگی خود را جهت فراگیری مفاهیم و اصول علوم راهبردی و تدوین رساله دکتری در دانشگاه و پژوهشگاه طی نموده‌اند، نمایان می‌گردد.

در این راستا مرکز انتشارات راهبردی دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی در سه حوزه مدیریت راهبردی، دفاع ملی و امنیت ملی با اهتمام به برنامه‌ها و در چارچوب اهداف و مفاهیم عالیه نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران و تدابیر رهبر معظم انقلاب اسلامی و فرماندهی کل قوا حضرت امام خامنه‌ای مد ظله العالی، سعی در انتقال مفاهیم و آموزه‌های خود به سطوح مختلف مدیران و ارکان جامعه داشته و در این بستر دست‌های پرتوانی که نیل به این اهداف را تسهیل می‌نمایند به گرمی می‌فشارد.

و ما توفیقنا اَلا بالله علیه توکلنا و الیه نُنبِی
دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

www.ketab.ir

فهرست صفحه

۱۳	فصل اول: مقدمه.....
۱۵	۱-۱- مقدمه.....
۱۸	۱-۲- تاریخچه.....
۲۳	فصل دوم: نظریه‌های گرمایش جهانی.....
۲۵	۱-۲- گرمایش جهانی.....
۲۶	۲-۲- نظریات علمی پیرامون گرمایش جهانی.....
۲۷	۲-۲-۱- نظریه فعالیت‌های خورشیدی.....
۲۸	۲-۲-۲- خورشیدکتاب و تابش زمین.....
۲۹	۲-۲-۳- سایر نظریات.....
۳۰	۳-۲- تقسیم‌بندی نظریات علمی گرمایش جهانی بر اساس موافقان و مخالفان نظریه آرهینوس.....
۳۰	۳-۲-۱- نظریه‌های موافقان نظریه آرهینوس.....
۳۱	۳-۲-۲- نظریه‌های مخالفان نظریه آرهینوس.....
۳۳	فصل سوم: مالیات کربن.....
۳۵	۳-۱- مقدمه.....
۳۸	۳-۲- نظام‌های مالیاتی.....
۳۹	۳-۳- چارچوب مفهومی مالیات و نظام‌های مالیاتی.....
۳۹	۳-۴- مالیات محیط زیستی.....
۴۱	۳-۵- رویکردهای بازار مبادا در کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای.....
۴۱	۳-۵-۱- همکاری مشترک.....
۴۲	۳-۵-۲- سازوکار توسعه پاک.....
۴۲	۳-۵-۳- تجارت بین‌المللی آلاینده‌ها.....
۴۳	۳-۶- سیاست‌های قیمت‌گذاری کربن.....
۴۳	۳-۶-۱- مالیات کربن.....
۴۴	۳-۶-۲- سیستم تجارت آلاینده‌ها.....
۴۵	۳-۷- مطالعات تجربی خارجی و داخلی انجام‌شده.....
۴۷	فصل چهارم: قیمت‌گذاری کربن.....
۴۹	۴-۱- قیمت‌گذاری کربن در کشورهای جهان.....
۵۱	۴-۲- انتشار گازهای گلخانه‌ای در بخش‌های مختلف ایران.....

۵۲	۴-۳- مروری بر تجربیات کشورهای جهان در مالیات گذاری بر کربن
۵۳	۴-۳-۱- کانادا
۵۴	۴-۳-۲- استان بریتیش کلمبیا در کانادا
۵۵	۴-۳-۳- فرانسه
۵۶	۴-۳-۴- استرالیا
۵۷	۴-۳-۵- ژاپن
۵۸	۴-۳-۶- آفریقای جنوبی
۵۹	۴-۳-۷- فنلاند
۵۹	۴-۳-۸- ایرلند
۶۰	۴-۳-۹- دانمارک
۶۰	۴-۳-۱۰- سوئد
۶۲	۴-۳-۱۱- شیلی
۶۴	۴-۳-۱۲- هند
۶۵	۴-۳-۱۳- نروژ
۶۶	۴-۴- خلاصه بررسی تأثیر مالیات کربن در کشورهای جهان
۶۸	۴-۵- نتایج تحقیقات انستیتو کاتو (Marlow, 2018)
۶۹	۴-۶- نتایج بنیاد میراث (Marlow, 2018)
۶۹	۴-۷- تأثیر مالیات کربن بر اقتصاد و امنیت انرژی ایران
۷۳	فصل پنجم: سخن آخر
۷۹	پیوست
۸۱	موافقت نامه پاریس
۱۰۸	پروتکل کیوتو
۱۳۹	مراجع

پیشگفتار

گرم شدن زمین به عنوان بستر حیات بشر، چالشی است که تاکنون دانشمندان در شناسایی دلایل آن به اتفاق نظر نرسیده‌اند. یکی از تبعات گرمایش زمین، تغییرات اقلیمی است که به عقیده برخی از اندیشمندان، یکی از تهدیدات نوظهور برای بشر تلقی می‌شود. سازمان‌های بین‌المللی از جمله سازمان ملل متحد، با تشکیل کنوانسیون تغییرات اقلیمی به دنبال حل این مشکل جهانی برآمده‌اند؛ اما این کنوانسیون علی‌رغم نبود توافق بین دانشمندان و صاحب‌نظران این حوزه، تنها نظریه گازهای گلخانه‌ای را معتبر دانسته و سعی دارد با ایجاد معاهدات بین‌المللی، کشورها را وادار به کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای از جمله دی‌اکسیدکربن نماید.

در همین راستا این کنوانسیون در سال ۲۰۱۵ میلادی و در جریان بیست‌ویکمین اجلاس سالیانه خود در شهر پاریس سند به تصویب رساند که به موافقت‌نامه آب‌وهوایی پاریس شهرت یافت. هدف نهایی این سند، ممانعت از افزایش دو درجه‌ای دمای کره زمین معرفی شده است. یکی از راه‌هایی که نهادهای بین‌المللی به منظور کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای سرلوحه کار خود قرار داده‌اند، مالیات کربن می‌باشد. مالیات بر محتوی کربن سوخت‌های فسیلی که به آن مالیات کربن نیز گفته می‌شود، معادل مالیات بر دی‌اکسیدکربن حاصل از احتراق سوخت‌های فسیلی است. این کتاب، نظرات موافق و مخالف پیرامون تأثیر فعالیت‌های انسان بر گرمایش جهانی را پوشش داده و تجربه و تحلیلی توصیفی از پیاده‌سازی سیاست قیمت‌گذاری کربن در یازده کشور (فرانسه، استرالیا، ژاپن، آفریقای جنوبی، فنلاند، ایرلند، سوئد، مکزیک، شیلی، هند، نروژ) و استان بریتیش کلمبیا در کانادا را ارائه می‌نماید. در پایان نیز به عواقب اقتصادی احتمالی اجرای مالیات کربن بر جمهوری اسلامی ایران، پرداخته شده است. علاوه بر این، تلاش بر این است که با ابزارهای مدیریت راهبردی، راهبرد مناسب در مواجهه با موضوع مالیات کربن، برای جمهوری اسلامی ایران، ارائه شود.